

РЕЛИГИОЗНАТА ВЯРА В АВТОБИОГРАФИЧНИТЕ РАЗКАЗИ НА БЕСАРАБСКИТЕ БЪЛГАРИ

Снежана Касир

Институт за фолклор – БАН

Предмет на изследването са автобиографичните разкази, свързани с религиозната вяра във всекидневието на българите от Бесарабия.

Настоящият текст се опира върху интервюта и наблюдения, проведени в продължение на три години в Южна Молдова. Прави впечатление, че почти всички теренни записи съдържат религиозни разкази – тайнствени за човешкия разум, обаче формиращи и конституиращи морала и поведението на бесарабските българи. Вярата в Бога се вплита в живота им и определя всекидневието на мнозина от тях.

„Ние сме пратеници от Господ” – това са първите думи, с които ме посрещна Тана Стайкова от с. Твърдица, Тараклийско. Както тя самата ми се представи – родена е на църковния празник „преподобни отче Серафим”, вдовица, с три разведени дъщери. Отношението към Бога е продиктувано главно от собствената ѝ съдба. Неслучайно тя е една изключителна разказвачка на „божествени приказки” и същевременно веща баячка и лечителка. „Аз ай го бая за урки, страх и черна болест.” Баба Тана спазва празниците и не работи през тези дни, редовно ходи на църква, съблюдава постите в сряда и в петък: „Аз си имам деца, внуци, трябва да живея по Божи закони!”. Молейки се непрекъснато за тях, тя живее с убеждението, че това е начинът да компенсират несполучливия живот на дъщерите си и да им осигури бъдещо благополучие.

В с. Твърдица се срещнах и с баба Годора Долومانжи, родена през 1916 г. Тя е религиозна и често повтаря: „Гату са молим, Бог помага за сичко!”. Разказвачката е много сърдечна, опитва се да разбере ближните си и да им помогне. Според нея, човек ще получи всичко от Господ, но само ако дава. Даването, по нейните думи, трябва да е „тайнство”, за което няма нужда да се разгласява на семейството или на приятелите. „Просящему дай!” – това е заповедта, с която баба Годора живее и учи внуците си. Според правилата на праведния живот, тя редовно спазва молитвите. В основата на нейното молитвено поведение лежи вярата ѝ, че бъдещето зависи от волята на Бога, който помага на вярващите хора. Интервюираната възприема тази вяра и това светоусещане от своята майка, макар че за нейния собствен разум това „знание” е недостъпно.

Народната религия не е създадена от човека, а е вродена в него. Ако вземем който и да е от най-разпространените сред бесарабските българи обичаи, ще открием, че в основата му лежи един съществен момент – почитането и прекланянето пред определена „божествена сила”. Преклонението се изразява по различен начин – чрез молитви, принасяне на материални жертви и др. Чрез предмети и действия човек се стреми да спечели благоразположението и защитата на определени природни сили, от които зависи неговият живот и благополучие. В Бесарабия и днес все още се спазват забраните за работа на важните християнски празници. Народната вяра се е вплела в бита, в културата на бесарабските българи, дала е отражение върху тяхното поведение. Друга е нагласата на Иван Димов (роден 1904 г. в с. Валя-Пержей, Тараклийско), бивш председател на местния колхоз: „Поповете лъжат... Ненавиждам от малък и сега лъжат. Ти тури тука е трактора и го запрѝ, и са моли: „Боже, да тръгне!” – няма да тръгне, вот. Тва лъжя сичкото...”

При беседа с човек с такава нагласа изобилстват разкази с антирелигиозна тематика. Дядо Иван отказа да говори за случки от живота на различни светци, твърдейки, че това са глупости, в които той не вярва, а в същото време с охота описваше фолклорните

обреди и празници. Затова пък изрази своята вяра в Природата: „Не Бог ш’та накаже, а Природата ш’та накаже: солнце, въздух и вода, и луна – ето естѣ природа...”

Личните убеждения, вявания, възгледи играят роля за разбиране на разнообразните по вид фолклорни текстове, съставлящи репертоара на конкретен човек. Анализирането на тези наративи показва как чрез всекидневието на човека се постига **Религиозното**.